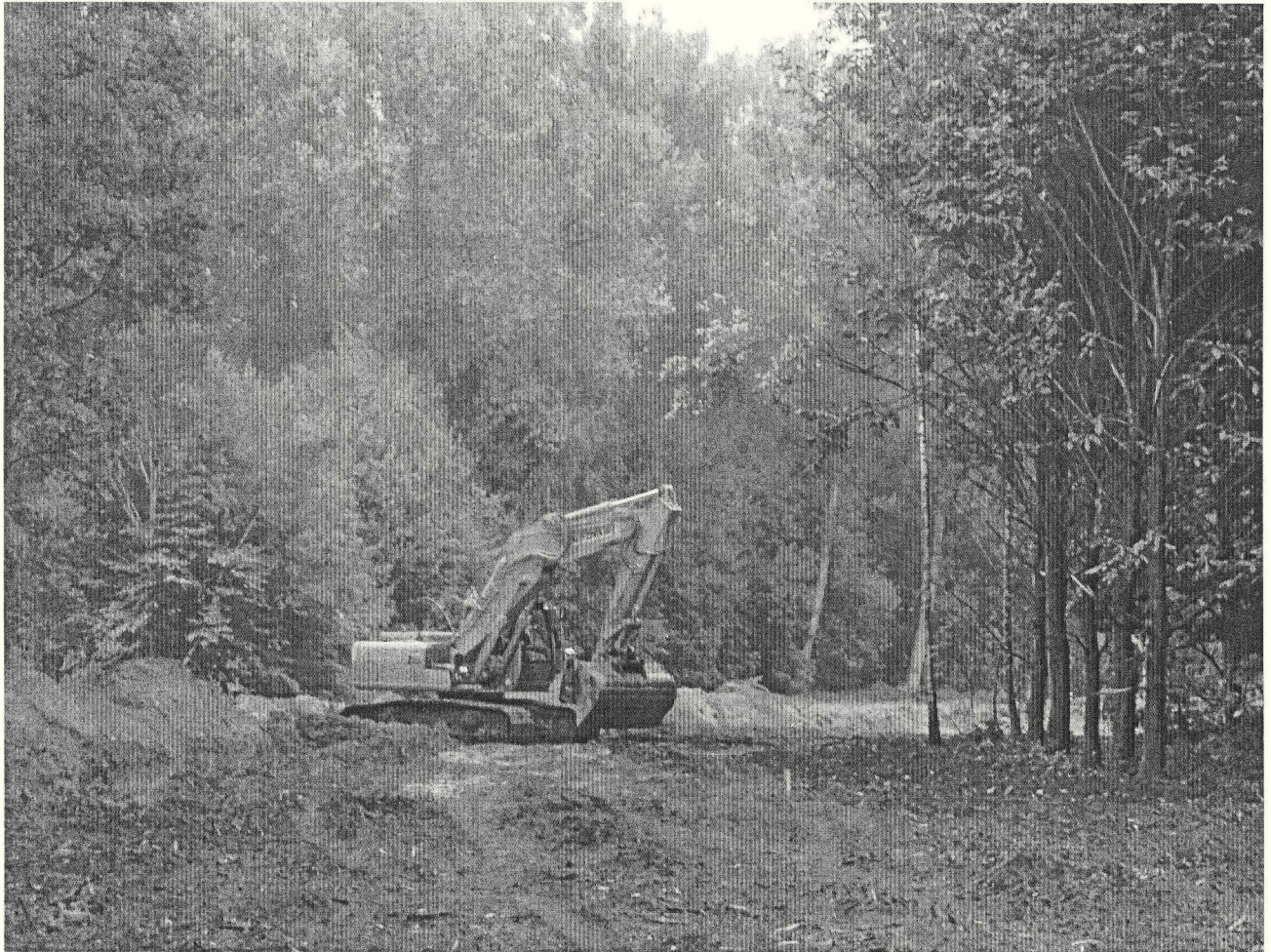

**PROEFSLEUVENONDERZOEK OP
DE GEPLANDE VERKAVELING
RANST-ZEVENBERGEN.**

24-28 SEPTEMBER 2007.

Titel verslag, versie 1.1
Proefsleuvenonderzoek op de geplande verkaveling
Ranst-Zevenbergen.

Datum verslag
08 oktober 2007

Auteurs
Bart De Smaele

Plaats van uitgave
Gent

Inhoud

Inhoudstabel	- 3
1. Inleiding	- 4
2. Situering en aanleiding voor het proefsleuvenonderzoek	- 4
3. Beschrijving van het terrein	- 5
4. Het proefsleuvenonderzoek	- 6
4.1. Doelstellingen en methodologie	- 6
4.2. Verloop van de werkzaamheden	- 8
5. De resultaten: sporen en structuren	- 12
5.1. Gaafheid en conservering	- 12
5.2. Sporen	- 12
5.3. Structuren	- 16
6. De resultaten: vondsten	- 16
6.1. Keramiek	- 17
6.2. Natuursteen	- 21
6.3. Metaal	- 22
6.4. Dierlijk bot	- 22
7. Interpretatie en datering	- 23
8. Besluit en aanbevelingen	- 24
9. Problemen bij de verwerking	- 24
10. Lijst van bijlagen	- 25
 Bijlagen	 - 26

1. Inleiding

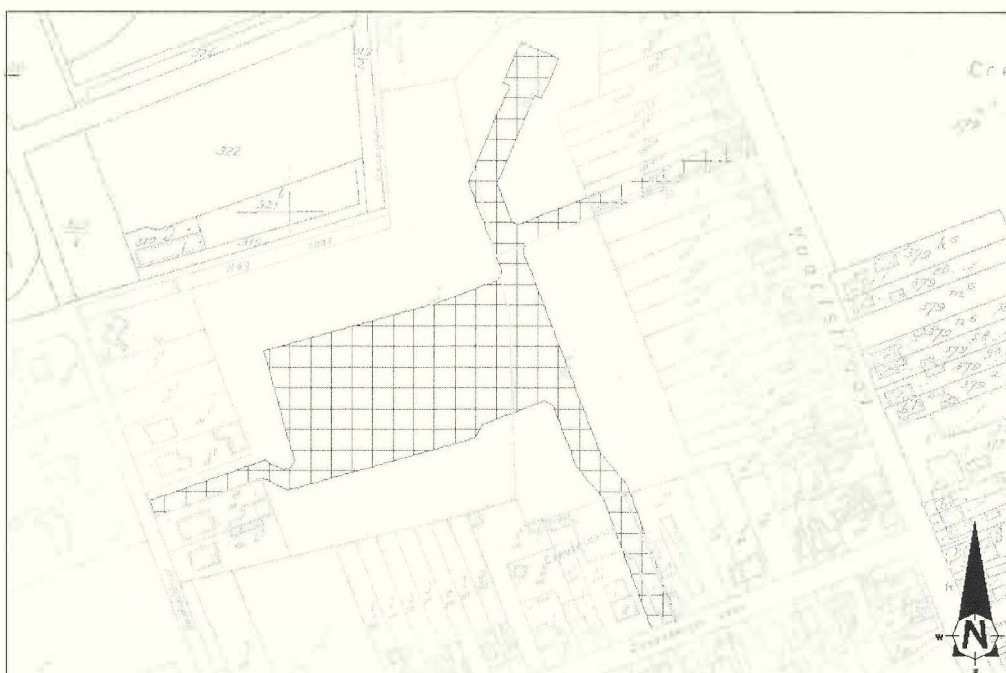
Naar aanleiding van de aanleg van een verkaveling op het terrein Zevenbergen te Ranst (prov. Antwerpen), dat ten gevolge van de aanwezigheid van het Laat-Middeleeuwse kasteel Zevenbergen mogelijk in archeologisch gevoelig gebied ligt, werd in september 2007 een vooronderzoek door middel van proefsleuven uitgevoerd.

Het onderzoek leverde een groot aantal archeologische sporen en roerende archeologische goederen op.

2. Situering en aanleiding van het onderzoek

Tussen de Zevenbergenlaan, de Vaartstraat en de Kasteeldreef bevindt zich een terrein van 3,9ha (39394 m²) dat bestemd is voor verkaveling. Dit betekent een directe bedreiging voor het mogelijke archeologische materiaal van de site.

Het terrein bevindt zich tussen twee historische sites, namelijk het 15^e-eeuwse kasteel van Zevenbergen (ten noordwesten) en de 18^e-eeuwse Driepikkelhoeve (ten noordoosten). De aanwezigheid van onverstoorde gronden in de buurt van het kasteel deden vermoeden dat het terrein potentieel middeleeuwse archeologische sporen zou kunnen opleveren.

Kadasterplan

Schaal: 1/2500

Figuur 1: kadasterplan met een gedeelte van de te verkavelen zone tussen de Vaartstraat en Zevenbergenlaan.

Binnen het gebied wordt een aantal ingrepen gepland, nl. de aanleg van wegen en riolering, die het mogelijke aanwezige archeologisch bodemarchief kunnen aantasten. Om zoveel mogelijk rekening te houden met het archeologisch bodemarchief bij de planning en uitvoering van het project was er nood aan een grondig archeologisch

vooronderzoek en evaluatie om het ongekend archeologisch erfgoed te detecteren en af te lijnen.

Voor dit onderzoek werd door de eigenaars (Reusens NV., Fam. Beirens) en de bouwheer (Adams NV.) overgegaan tot het aanwerven van een projectarcheoloog om in te staan voor het terreinwerk. Het terreinwerk zelf nam vijf dagen in beslag: vier dagen graafwerk en één dag opmeting van sleuven en sporen door een beëdigd landmeter. De drie noodzakelijke dagen voor het terug dichtmaken van de sleuven zijn niet meegerekend.

Het graafwerk werd verzorgd door Bellens & Zonen BVBA. Het kleine materiaal voor het uitvoeren van het vooronderzoek werd geleverd door het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (waarvoor dank aan Rica Annaert en Sofie Debruyne) en de Dienst Erfgoed van het provinciebestuur Provincie Antwerpen (waarvoor dank aan Joke Bungeneers, Ignace Bourgeois en Bart Jacobs).

Het opmeten van de sleuven en sporen gebeurde door Alain Schuermans, beëdigd landmeter.

De samenwerking met Adams NV. verliep heel vlot, waarvoor dank. Verder ook dank aan Grace Van Belleghem, stagestudent (UGent).

3. Beschrijving van het terrein

Het terrein wordt afgebakend door reeds bestaande verkavelingen. Tot voor kort waren grote stukken ontoegankelijk door de aanwezigheid van bomen en vegetatie.

Figuur 2: zicht op de westelijke zone van het terrein tijdens de eerste dag van het onderzoek.

Bij de aanvang van het vooronderzoek waren grote delen hiervan verwijderd, maar op de locatie van de geplande kavels was nog bebossing aanwezig. In de noordwestelijke hoek was eveneens nog een groot stuk bos aanwezig, alsook een dubbele rij populieren centraal in het terrein en een verwilderde boomgaard in het westelijke gedeelte. Grote delen waren eveneens overwoekerd met stugge braamstruiken en andere struikgewassen.

Deze vegetatie bemoeilijkte het terreinwerk en zorgde ervoor dat de dekking van de proefsleuven net geen 10% van het terrein beslaat.

De bodemkundige situatie toont zand-lemige gronden met een diepe antropogene profielontwikkeling, ofwel een dikke plaggenbodem (Pcm). Dit kan op een ophoging of nivellering van het terrein in functie van de landbouw duiden. Wannéér deze aanpassing van de oorspronkelijke topografie heeft plaatsgevonden is niet duidelijk. In ieder geval kan de dikke plaggenbodem voor een goede bewaring van de archeologische sporen zorgen, daar ze door ploegen of andere landbouwactiviteiten niet aangeraakt worden.

Dit bleek ook de situatie te zijn. Verstoringen zijn slechts heel sporadisch vastgesteld.

Zoals het terrein er vandaag bijligt lijkt de westelijke zone net iets hoger te liggen dan de centrale en oostelijke zone. Waarschijnlijk is dat niet de oorspronkelijke situatie: bij het aanleggen van de proefsleuven bleek immers dat de plaggenbodem in de westelijke zone uitzonderlijk dik was.

Op sommige plaatsen bevond het archeologisch vlak zich op 1,30m diepte. Dit stond in schril contrast tot de centrale en oostelijke zone, waar de plaggenbodem niet meer dan een meter dik was (ca. 50 tot 80cm). Het leek er zelfs op dat in de oorspronkelijke topografie het oostelijke gedeelte van het terrein hoger gelegen was. De vlakke situatie van vandaag is geschapen door eeuwen van nivelleren en landbouw.

In de oostelijke zone bevond zich desalniettemin een lokale en heel uitgesproken depressie in het terrein.

In het meest zuidelijke gedeelte van het onderzochte gebied bleek een lokale zandige donk (kadaster: 'Creuteldonck') aanwezig te zijn. Deze gronden waren uitermate droog en het bodemprofiel was zo goed als volledig vervaagd.

Het hele terrein kende een vrij goede drainage. Op plaatsen waar kleiige inspoeling aanwezig was, was de drainage slecht, maar over het algemeen leverde dit geen problemen op.

4. Het proefsleuvenonderzoek

4.1. Doelstellingen en methodologie

Gezien het PVE en de staat van de bodem ("plaggenbodems") werd gekozen voor een prospectie door middel van proefsleuven.

Een proefsleuvenonderzoek bestaat uit het uitgraven van sleuven in een regelmatig patroon tot op het archeologisch leesbaar vlak waar de resten van activiteit in het verleden zichtbaar zijn. De bedoeling is op een systematische manier 10% van het terrein te onderzoeken met de achterliggende idee dat dit voldoende informatie oplevert om eventuele aanwezige archeologische sites te herkennen.

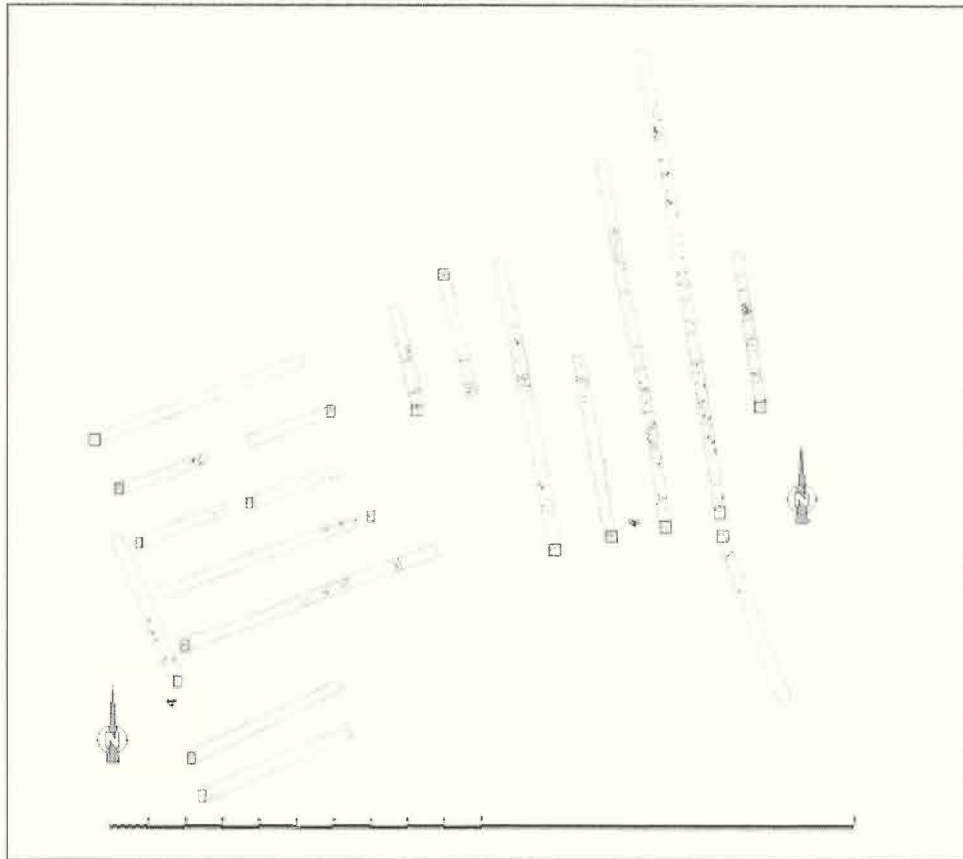
Er werd gekozen voor de zogenaamde "lange sleuven"-methode. Hierbij worden over het hele terrein lange ononderbroken sleuven op regelmatige afstand van elkaar aangelegd. Het graafwerk gebeurde met een graafkraan met rupsbanden en een kraanbak van 1,80m breed.

In dit onderzoek werd gekozen voor lange sleuven van anderhalve kraanbak ($\pm 2,5\text{m}$) breed met een tussenafstand van 15m. Op één plaats is hiervan afgeweken en is de onderliggende afstand slechts 10m. Deze keuze werd gemaakt door de staat van het terrein.

De staat van het terrein bracht de noodzaak met zich mee de sleuven niet allemaal parallel met elkaar of even lang aan te leggen. Bepaalde zones zijn niet onderzocht door de aanwezigheid van vegetatie, met name bomen.

Bij het aanleggen van de sleuven werden de aanwezige archeologische sporen opgeschaafd, aangekrast en digitaal gefotografeerd. Eventuele archeologische vondsten werden in minigrip-zakjes verzameld, per spoor bewaard en na afloop van het onderzoek verzameld.

Het opmeten van de sporen en sleuven gebeurde digitaal met een gecombineerd totaalstation+gps-toestel.

Figuur 3: overzicht van de 18 aangelegde proefsleuven.

Een omstandige lijst van de aangelegde sleuven kon niet worden aangelegd, door een probleem bij de verwerking (cfr. Infra.)

4.2. Verloop van de werkzaamheden

Het terreinonderzoek werd uitgevoerd tussen 24 en 28 september 2007, met een totaal van 5 werkdagen. De archeoloog die het vooronderzoek leidde was Bart De Smaele, de personeelskosten en de kosten voor de graafwerken werden gedragen door Adams NV.

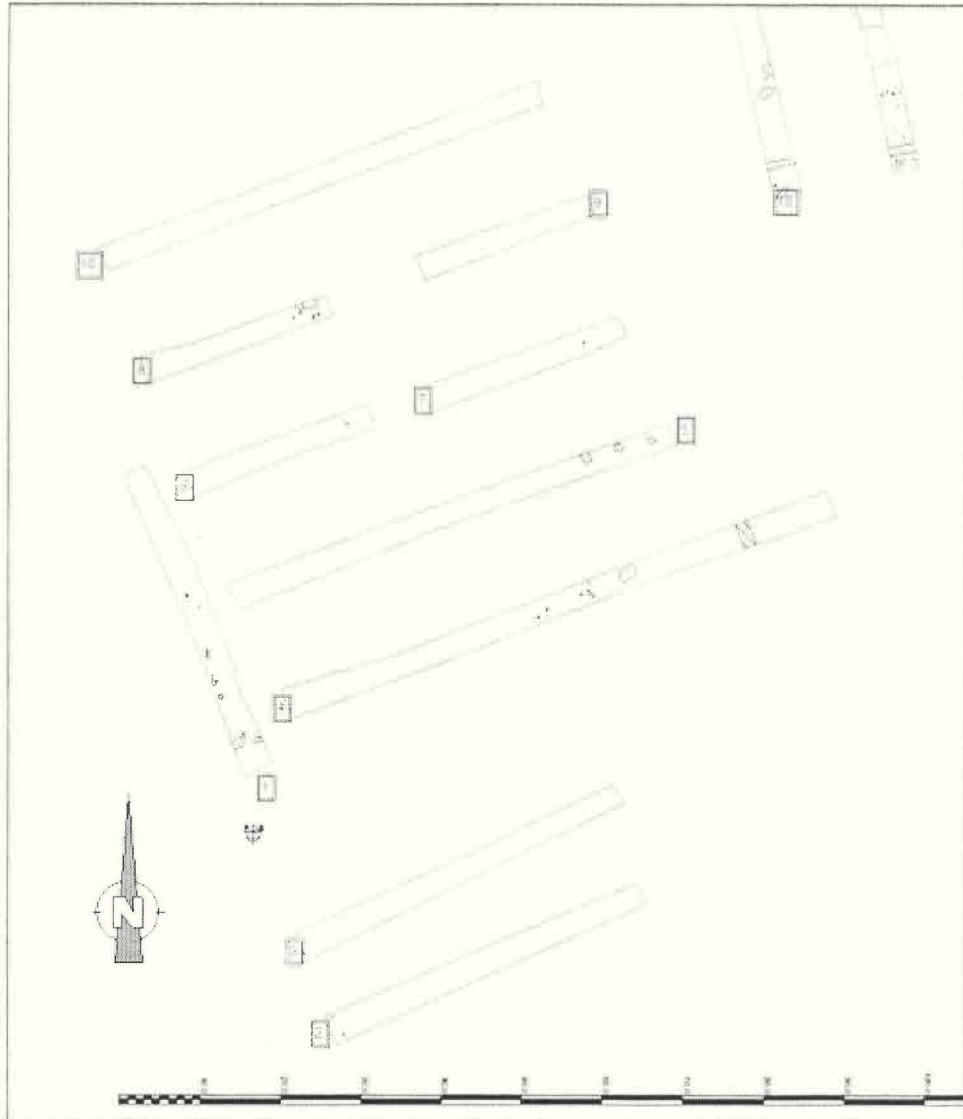
Het aanleggen van de sleuven nam 4 dagen in beslag, zoals voorzien in het PVE. Het opmeten van sleuven en sporen nam 1 dag in beslag. Het terug dichtmaken van de sleuven werd al snel aangevangen (door hevige regenval) en duurde 3 dagen.

De weersomstandigheden wisselden sterk. De eerste twee dagen was er was sprake van momenten met hevige regenval, maar deze was niet aanhoudend genoeg om de werken te doen vertragen of stil te leggen. In sommige gevallen zorgde een lage zonnestand voor een verminderde zichtbaarheid, maar ook dit was geen blijvend probleem.

In totaal werden 18 sleuven aangelegd, waarbij de langste 124m lang was. In de westelijke zone werden 10 sleuven aangelegd die, behalve de eerste sleuf, van west naar oost door het terrein snijden. De eerste

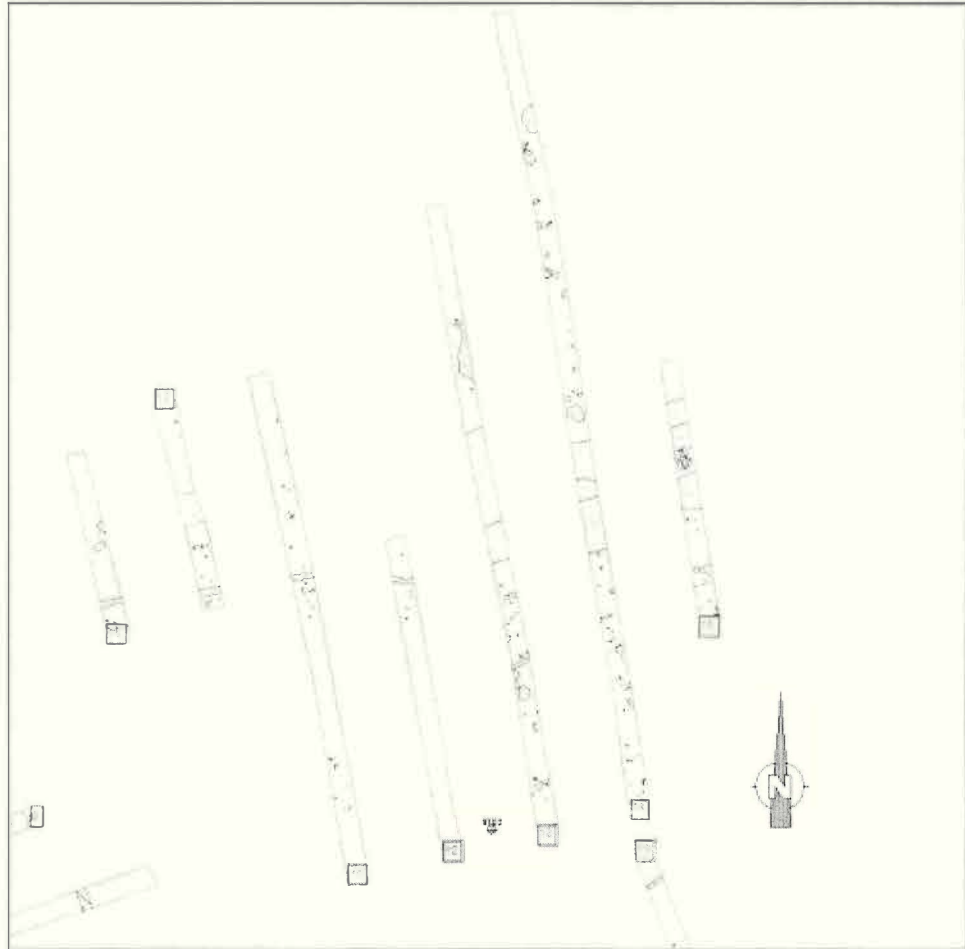
proefsleuf lag tegen de westelijke grens van het onderzoeksgebied en liep in een NW-ZO-richting.

De twee volgende sleuven zijn van west naar oost in de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksgebied aangelegd. Evenwijdig hiermee zijn ten noorden de volgende 7 sleuven (5 tot en met 10) aangelegd.

Figuur 4: overzicht van de westelijke zone.

De volgende sleuven, beginnend bij proefsleuf 11 (PRSL11) liggen in de oostelijke zone en zijn grofweg van zuid naar noord aangelegd. Hier was het probleem van vegetatie (een boomgaard) niet van tel, dus kon de eerste sleuf over het hele terrein ononderbroken aangelegd worden. Van hieruit werden in oostelijke richting nog vier lange sleuven aangelegd. Hierna werd nog een sleuf aangelegd in het verlengde van de hangar achter het perceel 366S3 (zie bijlage 3).

Figuur 5: overzicht van de oostelijke zone.

Door de aanwezigheid van een bomenrij in de centrale zone van het terrein werd in het beginstadium van het onderzoek hier geen prioriteit aan gegeven, maar door de aanwezigheid van duidelijke archeologische sporen in de oostelijke zone werd (ter controle en afbakening van de archeologische zone) overgegaan tot het aanleggen van twee korte sleuven (PRSL17 en 18, tussen de bomen geprangd). Door de aanwezigheid van een agressieve wespennest die door de werken vergraven was, is PRSL17 middenin onderbroken.

Figuur 6: overzicht van proefsleuven 17 en 18.

5. Resultaten: sporen en structuren

5.1. Gaafheid en conservering

In totaal werden 201 archeologische sporen aangetroffen, waarvan de bewaringstoestand over het algemeen goed tot heel goed was. De bioturbatie van mollen en graafdieren was over het algemeen vrij gering.

In de westelijke zone van het onderzoeksgebied bevonden de mogelijke archeologische sporen zich op grote diepte onder het maaiveld, waardoor de bewaring optimaal is. In de oostelijke zone is dit hetzelfde geval. In de zuidelijke helft van PRSL11 is de bewaring redelijk slecht. De aanwezigheid van een dubbele rij populieren heeft voor een verdroging en een sterke vervaging van de kleurencontrasten in de bodem gezorgd, waardoor de aanwezige sporen ofwel volledig uitgelopen en/of vervaagd zijn. In de zuidelijke helft van PRSL12 is bioturbatie de oorzaak van een heel slechte zichtbaarheid. Hier hebben boomwortels (waarschijnlijk recent gerooide populieren) de ondergrond sterk geroerd en gezorgd voor een vergraving en een verbruining van de bodem. De mogelijk aanwezige archeologische sporen zijn volledig verdwenen.

Ook PRSL16, de sleuf in het verlengde van de hangar op het hoogste punt van het terrein, was sterk vervaagd. De sporen hierin waren zeer slecht bewaard. Het gaat om een ondiep bewaarde greppel (< 2cm) en een houtskoolrijke vlek met sporen van verbranding. Beide sporen zijn slecht zichtbaar en slecht bewaard.

5.2. Sporen

Over heel het terrein zijn archeologische sporen aangetroffen, met een duidelijke concentratie in de oostelijke en noordoostelijke zone.

In de westelijke zone is een aantal sporen aangetroffen waarvan vermoed wordt dat het gaat om de periferie van een concentratie in westelijke of zuidwestelijke richting. Deze concentratie is echter verloren door recente verkavelingen langs de Kasteeldreef.

Andere sporen in de westelijke zone zijn niet altijd even duidelijk en soms bestaat er sterke twijfel over de antropogene aard van deze sporen. In PRSL8 bevindt zich een concentratie van enkele duidelijke blauwgrijze sporen, echter zonder archeologisch materiaal of duidelijke structuur. Deze concentratie wordt sterk verstoord door de aanwezigheid van een boomgaard.

De eerste duidelijke concentratie die tijdens de loop van de werken werd aangetroffen, is deze rond de greppel in PRSL11. Deze sporen zijn duidelijke archeologische sporen, blauwgrijs tot grijsbruin van kleur, duidelijk afgelijnd. Deze sporen leveren ook archeologisch materiaal op. In oostelijke richting wordt de densiteit aan sporen steeds hoger, met een duidelijke concentratie in sleuven 13, 14 en 15. Hierin werden grote aantallen duidelijke sporen aangetroffen. In deze sporen was bij het afgraven van het vlak in enkele gevallen keramiek aanwezig.

In PRSL11 bevond zich een kleine paalkuil waarin fragmenten verbrande leem aanwezig waren.

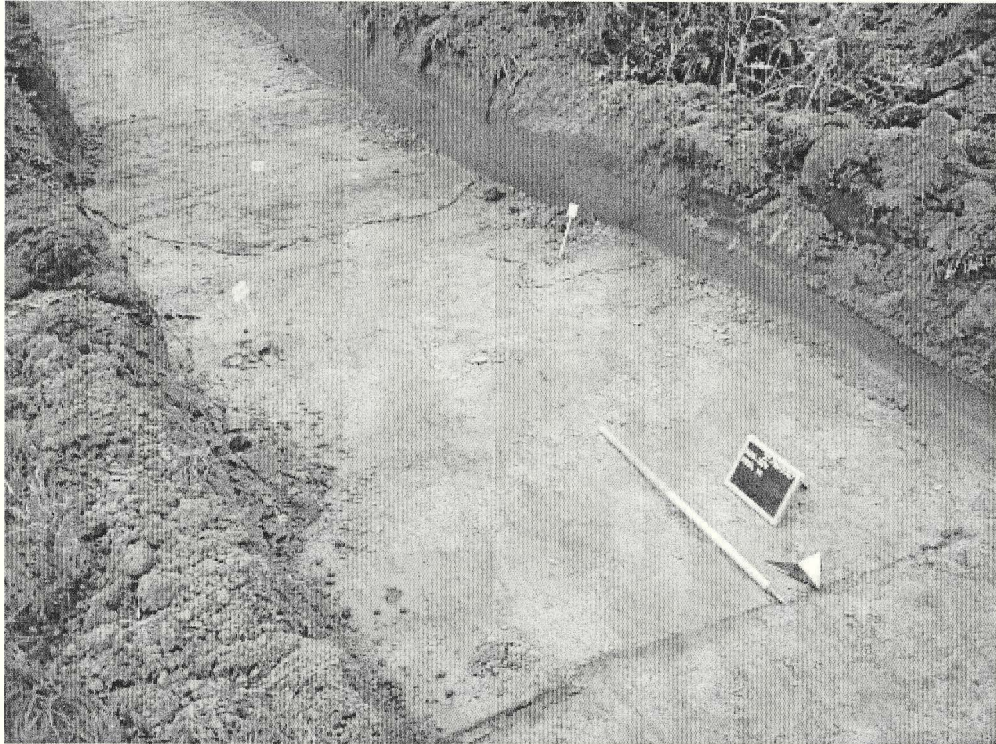
Figuur 7: goed zichtbare sporen en een greppel in PRSL11.

Duidelijk zichtbaar zijn niet alleen de kuilen en mogelijke paalkuilen, maar ook een tweetal greppels, waarvan één zich over de hele centrale en oostelijke zone uitstrekt. Deze greppel is goed te volgen en neemt al aanvang in PRSL18.

In de oostelijke zone werd een vreemd spoor aangetroffen. Het gaat om een groot grijs (waarschijnlijk) antropogeen opvullingspakket van een natuurlijke depressie of zink in het terrein. Dit grijs pakket bevindt zich in sleuven 13, 14 en 15. De duidelijke grijze opvulling is ongeveer 5 tot 6m breed en lijkt als het ware in noordelijke richting "uit te waaiëren" in een bruinere en vagere zone. Zo wel het grijze pakket als de bruingrijze aansluitende zone levert veel archeologisch materiaal op, waaronder keramiek, baksteen, natuursteen en dierlijk botmateriaal. De bruingrijze uitloper van het pakket leverde in PRSL13 merkwaardige concentraties fossiele schelpen op. Deze zijn bemonsterd. De oorzaak van hun aanwezigheid is nog niet duidelijk.

Figuur 8: Detail van de depressie, midden in een concentratie sporen.

Figuur 9: vlakfoto van proefsleuf 14. In de linkerbovenhoek is duidelijk de bruingrijze zonk zichtbaar, in schril contrast met de gele natuurlijke bodem in noordelijke richting.

In noordelijke richting is een groot aantal blauwgrijze kuilen zichtbaar. Wat de voorlopige interpretatie van deze kuilen moet zijn is niet duidelijk, maar één dezer kuilen leverde keramiek en dierlijk botmateriaal op. In een andere kuil zijn bij het afschaven van het vlak kleine fragmenten dierlijk botmateriaal vastgesteld. Het kan gaan om sporen van artisanale activiteit. Een meer voorzichtige interpretatie is dat het gaat om paalkuilen en nederzettingssporen.

Een grote bruingrijze kuil met een organische vulling in PRSL13 kan mogelijk als de rand van een waterput geïnterpreteerd worden.

In het centrale gedeelte van het terrein, namelijk in PRSL17 en 18 zijn vier heel opvallende afgerond rechthoekige tot ovale kuilen vastgesteld. De kuilen zijn tussen de 1,20 en 1,50m lang en ongeveer 0,50m breed. Drie van de vier kuilen hebben een identieke oriëntatie, namelijk NO-ZW. Deze drie hebben ook een nagenoeg identieke grijze vulling, zo wel qua kleur als textuur. Archeologisch materiaal ontbreekt bij het opschaven van het vlak.

De vierde kuil heeft een N-Z-oriëntatie en is veel bruiner van kleur. Wat de mogelijke interpretatie van deze kuilen moet zijn is niet duidelijk.

Figuur 10: afgerond rechthoekige kuil en greppel in PRSL 18.

5.3. Structuren

Duidelijke structuren zijn niet vastgesteld tijdens het onderzoek. Het gaat immers om een proefsleuvenonderzoek waarbij het overzicht in de sporenclusters gering is.

In PRSL14 bevinden zich twee dubbele palenzettingen die mogelijk ingangen van één of meerdere gebouwen vormen. Dit kan echter pas duidelijk gemaakt worden bij een vlakopgraving.

Wel staat vast dat sommige paalkuilen qua vorm, textuur en vulling met elkaar overeenstemmen en mogelijk de resten vormen van structuren of resten van bouwplattegronden.

6. Resultaten: vondsten

De vondsten zijn allerminst schaars. Over het gehele terrein is zo wel keramiek, natuursteen, metaal als bot verzameld. Met uitzondering van vijf losse vondsten keramiek (voornamelijk uit PRSL3) zijn alle vondsten afkomstig uit archeologische sporen, voornamelijk uit de depressie.

De basisverwerking (wassen, drogen, inventariseren) van het materiaal is gebeurd te J. Soetestraat 43, 8370 Blankenberge¹ en te Klimoplaan 44, 9032 Wondelgem². De uiteindelijke depot voor deze vondsten is het VIOE Depot voor de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant, Sphere Business Park Z.3 Doornveld blok 6 190-193, 1731 Asse-Zellik.

¹ Met dank aan V. Van den Broele voor het leveren van verwerkingsruimte.

² Met dank aan M. De Smedt voor het leveren van verwerkingsruimte en opslagplaats.

Een omstandige determinatie van het archeologische materiaal is gepland te gebeuren samen met het archeologische materiaal van de vlakdekkende opgraving.

6.1. Keramiek

Het is opvallend dat alle keramiek, met uitzondering van twee stukken grove baksteen, handgevormde keramiek in ijzertijdtraditie of inheems-Romeinse traditie is³. De meeste fragmenten zijn afkomstig uit de opvulling van een zink die zich in drie proefsleuven uitstrekt. De andere fragmenten zijn afkomstig uit paalkuilen en kuilen.

Figuur 11: bodemfragment handgemaakte keramiek in ijzertijdtraditie.

De meeste fragmenten zijn wandscherven, meestal bruin tot bruingrijs van kleur met een verschraling van potgruis. Soms is deze potgruis zelfs felrood. Eén wandfragment is duidelijk opzettelijk verschraald met grote hoeveelheden grof zand, te plaatsen in de inheems-Romeinse periode.

³ Met dank aan S. Delaruelle (AdAK) voor de determinatie van enkele stukken.

Figuur 12: wandfragment met sterke zandverschraling.

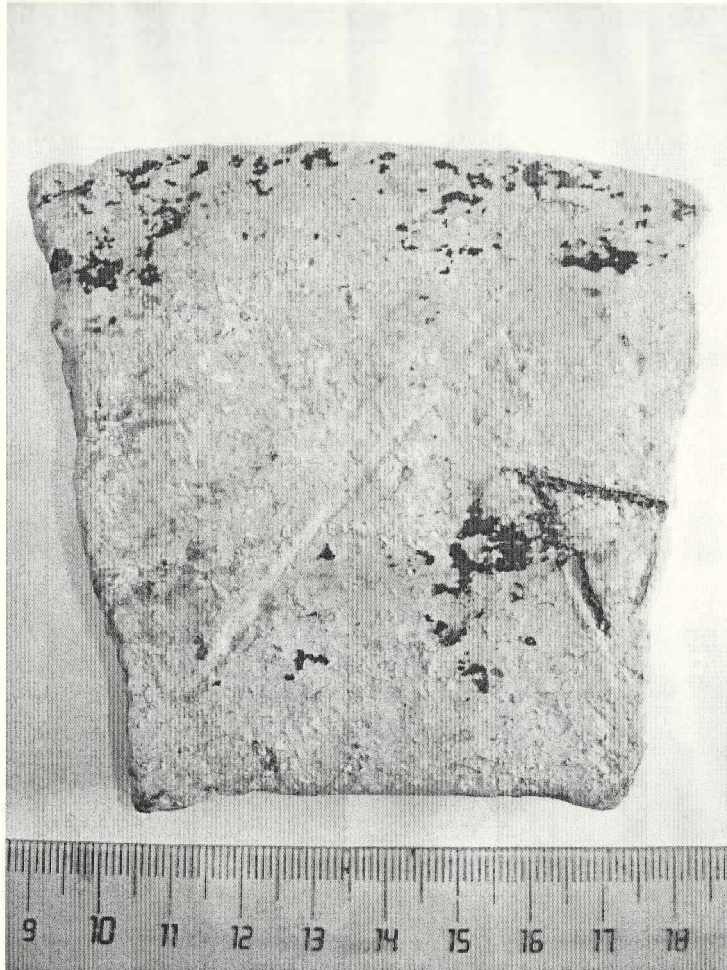
Tijdens het aanleggen van de proefsleuven zijn slechts vijf randfragmenten verzameld. Het gaat om twee kleine dunne randen van één fijnwandig handgemaakt individu. Het baksel is zwart, verschraling is een combinatie van fijn zand en fijne potgruis. Waarschijnlijk gaat het ook om inheems-Romeins materiaal.

Nog een vermeldenswaardig stuk is een randfragment met "S-profiel" en vingertopindrukken op rand en schouder, kenmerkend voor de Late IJzertijd.

Figuur 13: Randfragment met vingertopindrukken.

Een laatste vermeldenswaardig stuk is een fragment van een dikwandige pot waarvan zo wel de bodem als de rand bewaard is. Het baksel is beige met een grove potgruisverschraling, de wand en rand zijn recht en vertonen geen duidelijk profiel. De bodem vertoont een sterk geprofileerde standvoet. Opvallend zijn de resten van zwarte pek op de wand. Het gaat hier om een fragment van een dolium uit de inheems-Romeinse periode.

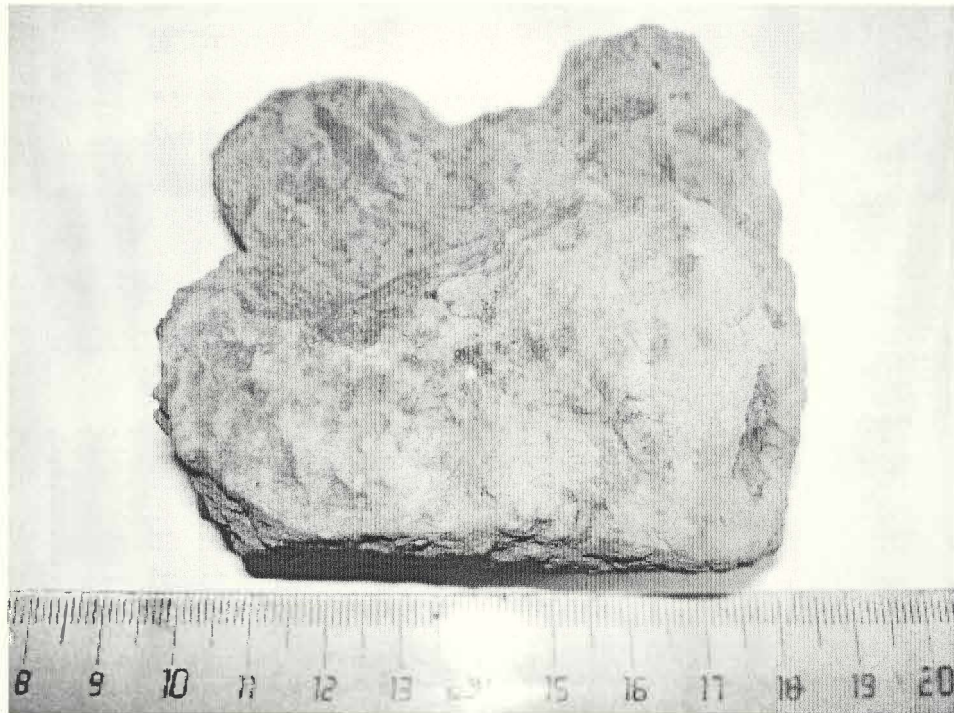

Figuur 14: Fragment van een dolium met pekspoor.

Enkele stukken vertonen een duidelijke versiering. In drie van de vier versierde stukken gaat het om een groevenversiering die uit de losse pols is aangebracht. Eén klein fragment vertoont kamstrepensversiering. Een groot versierd bodemfragment is versierd met een onderhandse borstelstreek. De versierde stukken doen sterk denken aan materiaal uit Boom-Krekelenberg II.⁴

Vermeldenswaardig zijn ook de twee fragmenten baksteen. Het gaat om een oranje-rode baksteen met een heel grof baksel dat met grove brokkelige potgruis verschaald lijkt te zijn. Eén van de twee fragmenten doet denken aan een dakpan of tegula. Deze zijn geproduceerd vanaf de Romeinse periode tot de 12e eeuw. Beide zijn afkomstig uit de opvulling van de brede zink.

⁴ De verwerking van dit onderzoek is aan de gang, er is dus nog geen rapport beschikbaar.

Figuur 15: fragment van een baksteen, mogelijk Romeinse tegula.

6.2. Natuursteen

Over het gehele terrein zijn vijf fragmenten natuursteen van enige archeologische waarde verzameld.

Een eerste en meest opvallende object is een fragment van een wetsteen of slijpsteen, afkomstig uit de opvulling van de zink in het oostelijke gedeelte van het onderzoeksgebied. Het object is gevormd in een grijze natuursteen, naar alle waarschijnlijkheid een fijne kalksteen.

Figuur 16: fragment van een wetsteen.

Een tweede object is een fragment ijierzandsteen dat eveneens slijtsproen vertoont, maar waarvan de functie niet zo duidelijk is.

Verder zijn twee fragmenten silex verzameld. Het gaat om een afslag in mijnsilex zonder retouches en een volledig verbrand fragment van een kling, eveneens zonder retouches.

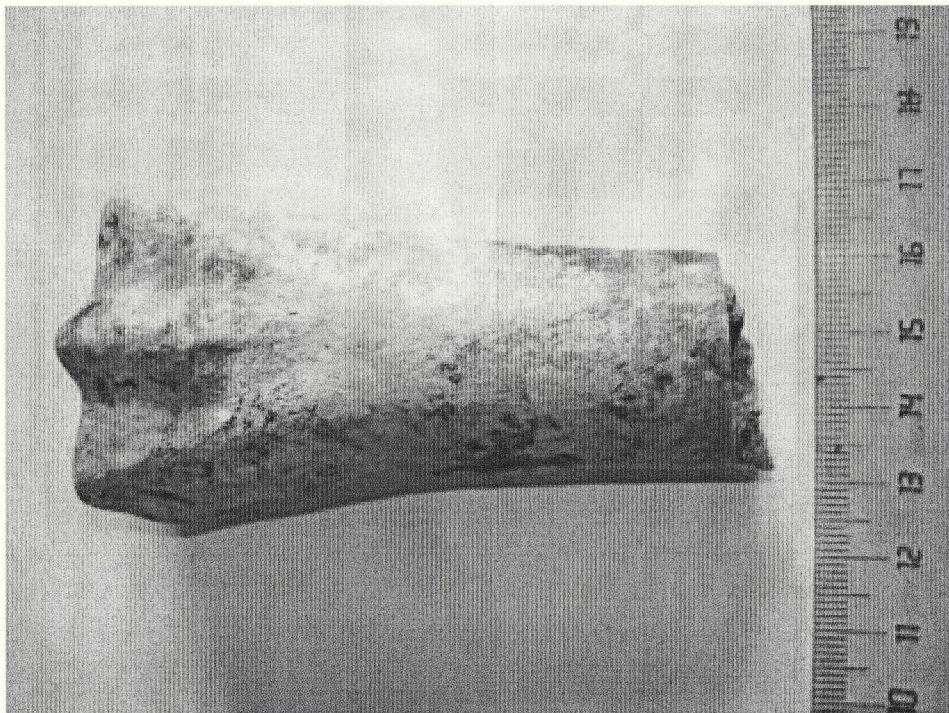
Een laatste object in natuursteen is een klein fragment van een afslag in Wommersomkwartsiet. Dit is een losse vondst die zich vlakbij de houtskoolrijke vlek in PRSL16 bevindt.

6.3. Metaal

Slechts één herkenbaar voorwerp in metaal is tijdens het onderzoek verzameld, namelijk een ijzeren nagel die uit een paalkuil in PRSL11 afkomstig is. Deze paalkuil bevond zich ten noorden van de greppel die door de hele centrale en oostelijke zone loopt.

6.4. Dierlijk bot.

In de opvulling van de zink in het oostelijke gedeelte van het onderzoeksgebied (proefsleuven 13 tot 15) bevonden zich -tegen alle verwachting in- dierlijke beenderresten. Eén fragment is mogelijk een gewricht van een schaap/geit. Het opvallende aan dit fragment is dat er duidelijk kasporen op aanwezig zijn. Het gaat waarschijnlijk om slachtafval.

Figuur 17: Dierlijk bot met kaspoor.

In een kuil in PRSL14, ten noorden van de zink, bevond zich een groot fragment van een plat dierlijk bot (rund ?) in context met een fragment handgevormde keramiek.

Kleine fragmenten keramiek zijn overigens bij het opschaven van het vlak overal op de zonk aangetroffen. Het moet gezegd dat de meeste keramiek uit deze zonk of depressie afkomstig is.

7. Interpretatie en datering.

Het is duidelijk dat het centrale en het oostelijke gedeelte van het onderzoeksgebied een groot archeologisch potentieel heeft. Naar alle waarschijnlijkheid heeft het proefsleuvenonderzoek de resten blootgelegd van ten minste één nederzetting.

Proefsleuven 11 tot 15, alsook 17 en 18 geven een goed beeld van een mogelijke indeling. Ten zuiden van de zonk lijken er duidelijke nederzettingssporen aanwezig te zijn: paalkuilen, kuilen, greppels. De zonk kent een mogelijk antropogene opvulling waarvan de oorzaak niet gekend is. Het kan gaan om een dumpplaats van afval.

Ten noorden en ten westen van de zonk zien we greppels en een groot aantal kuilen die blijk geven van eventuele artisanale activiteiten op de site.

In westelijke richting lijkt de nederzetting sterk te schemeren en is er eventueel sprake van een kalme overgangszone naar een drukkere zone ten zuidwesten van het onderzoeksgebied.

In zuidelijke richting bevindt zich een lokale zandige opduiking, de zogenaamde Creuteldonck, die een zandige en droge locatie in het landschap is. Door de onvolledige dekking van de proefsleuven op dit gedeelte van het terrein is het moeilijk uitspraken te doen over mogelijke archeologische sporen, maar PRSL16 geeft aan dat de droge rug geen sporen oplevert.

In oostelijke richting loopt de sporencluster uit sleuven 13 tot 15 verder onder de bestaande percelen langs de Vaartstraat.

Over de datering van de aangetroffen sporen kan nog niet met zekerheid uitspraak gedaan worden. In ieder geval gaat het om een aantal sporen die aardewerk in ijzertijdtraditie en inheems-Romeins materiaal opleveren. Op basis van de versiering op enkele stukken lijkt een datering in de Late IJzertijd tot de Vroeg-Romeinse periode aannemelijk.

Het dierlijk bot (slachtafval) in de zonk is uitzonderlijk, maar gezien de natte omstandigheden van deze zonk is een goede bewaring van het materiaal mogelijk. De aanwezigheid van een ijzeren nagel in een paalkuil in een hoger gelegen zone is eveneens uitzonderlijk, gezien metalen (en zeker ijzeren) voorwerpen door de zuurtegraad van de bodem volledig verdwijnen.

Op basis van de aanwezigheid van de greppels, de Romeinse keramiek, de wetsteen en de vermoedelijke tegulae lijkt een algemene datering in de Vroeg-Romeinse periode niet onmogelijk. Het materiaal uit de depressie moet echter met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

8. Besluit en aanbevelingen

We kunnen stellen dat zich tijdens het proefsleuvenonderzoek op minstens 1/3 van het onderzoeksgebied een duidelijk archeologisch potentieel gemanifesteerd heeft. Vooral in het centrale gedeelte (perceel 365A), het oostelijke (perceel 379M9) en het noordelijke gedeelte (perceel 379L9) van het onderzoeksgebied bevinden zich de belangrijke concentraties van sporen. Het moet wel heel duidelijk gesteld worden dat de aanwezigheid van vegetatie voor een gefragmenteerd beeld gezorgd heeft.

Het potentieel is echter wel voldoende om een vlakdekkende opgraving te verantwoorden, vermits er met enige zekerheid kan gesteld worden dat zich op het terrein Zevenbergen een archeologische site bevindt. Het gaat naar alle waarschijnlijkheid om een nederzetting (bewoning) met de sporen van belendende activiteiten (artisanaat), mogelijk te dateren in de Late IJzertijd (\pm 250-50vChr.) en/of de inheems-Romeinse periode (\pm 50v.Chr.-400n.Chr.)

Gezien de aanleg van wegen en de toekomstige verkaveling is het bodemarchief op de site Ranst-Zevenbergen acuut bedreigd. Ook de zone die in het verkavelingsplan aangeduid staat als 'groenzone' kan als acuut bedreigd aangeduid worden. De aanplanting van bomen en de inrichting van perken kan het archeologische materiaal en de sporen waarin dit zich bevindt ernstig beschadigen, zo niet verloren doen gaan.

9. Problemen bij de verwerking.

Bij de verwerking van de digitale gegevens door de landmeter zijn enkele problemen opgetreden. Door de aanwezigheid van een "bug" in het softwareprogramma *Pythagoras*, dat door de landmeters gebruikt werd, konden de gegevens van de sporen en sleuven (afmetingen, oppervlaktes, enz.) niet in lijsten verwerkt worden. Gezien de tijdsdruk is het opmeten uitsluitend digitaal gebeurd. Hierdoor kan ook handmatig geen omstandige sporenlijst aangemaakt worden. De sporenlijst in bijlage is een digitale versie van de summiere beschrijving die op het terrein is opgemaakt.

10. BIJLAGENLIJST

BIJLAGE01:

- sporenlijst, opgemaakt op basis van de beschrijving van de sporen op het terrein.

BIJLAGE02:

- Vondsten en monsterlijst.
- KER = keramiek
- NS = natuursteen
- BK = bouwkeramiek
- BOT = beendermateriaal

BIJLAGE03:

- twee liggingsplannen van de sleuven ten opzichte van het kadaster met een grijze zone aangeduid waarin zich de grootste concentraties sporen bevinden.

BIJLAGE01	(Onvolledige) Sporenlijst						
Project	Ranst-Zevenbergen	Periode	september_2007	Auteur	B. De Smaele	Blad	1
Projectcode	RAN-ZEV	Datum	28-9-2007				
Spoornr.	Beschrijving						
1/2	bruin lemig zand, HK-spikkels in vulling, mogelijke kuil						
1/6	blauwgrijs lemig zand, HK-spikkels in vulling						
2/1	lichtbruin lemig zand						
2/2	lichtbruin lemig zand						
4/1	blauwgrijs lemig zand, HK-spikkels in vulling						
4/2	blauwgrijs lemig zand, HK-spikkels in vulling, mogelijk natuurlijk spoor						
4/3	blauwgrijs lemig zand, HK-spikkels in vulling, mogelijk natuurlijk spoor						
4/4	blauwgrijs lemig zand met houtskoolbrokjes						
4/5	blauwgrijs lemig zand						
4/6	mogelijk natuurlijk spoor						
4/7	blauwgrijs lemig zand, HK-spikkels in vulling						
4/8	groot witgrijs spoor, natuurlijk ?						
4/9	recente verstoring						
5/1	groot donkerbruin spoor, mogelijk recent ? Bouwkeramiek in de vulling !						
5/2	groot donkerbruin spoor, mogelijk recent ? Bouwkeramiek in de vulling !						
5/3	recent spoor ?						
7/1	witgrijs, sterk uitgeloozd						
7/2	witgrijs, sterk uitgeloozd, met HK-spikkels in vulling						
8/1	donkerblauwgrijs lemig zand met HK-spikkels in vulling						
8/2	donkerblauwgrijs lemig zand						
8/3	donkerblauwgrijs lemig zand						
8/4	donkerblauwgrijs lemig zand						

8/5		lichtgrijs lemig zand			
8/6		lichtgrijs lemig zand met HK-spikkels in vulling			
11/9		bruin lemig zand, verbrande leem in vulling = paalkuil !			
11/13		lichtgrijs lemig zand, HK en KER in vulling, versierde scherf !			
11/18		donkerbruin lemig zand, HK-spikkels, verbrande leem in vulling greppel, in verband met sporen 17/10 en 18/4			
11/22		lichtgrijs lemig zand met onregelmatige vorm en ijzeren nagel in vulling			
12/1		sterk uitgeloozd en slecht zichtbaar !			
12/2		sterk uitgeloozd en slecht zichtbaar !			
12/3		sterk uitgeloozd en slecht zichtbaar !			
12/4		sterk uitgeloozd en slecht zichtbaar !			
12/5		sterk uitgeloozd en slecht zichtbaar ! Greppel !			
12/6		sterk uitgeloozd en slecht zichtbaar !			
13/2		donkergrijs lemig zand met HK en verbrande leem in vulling			
13/3		bruingrijs lemig zand met HK-spikkels in vulling			
13/6		bruingrijs lemig zand met HK-spikkels in vulling			
13/12		lichtgrijs lemig zand, HK en verbrande leem in vulling = grote kuil			
13/13		bruingrijs lemig zand met HK-spikkels en verbrande leem in vulling			
13/14		bruingrijs lemig zand, grote kuil			
13/15		bruingrijs lemig zand, greppel met KER-brokjes in vulling			
13/18		bruingrijs lemig zand met veel HK in vulling			
13/27		lichtgrijs, sterk uitgeloozd, duidelijk tijdens afgraven vlak			
13/29		grijs lemig zand met grote aantallen KER en bekapt dierenbot in vulling			
13/30		bruingrijs gevlekt lemig zand met KER en fossiele schelpen in vulling			
13/31		mogelijk recent			
13/32		grijsblauw tot "glauconietgroen" lemig zand met KER en bot in vulling, mogelijke waterput			

13/33		felle "glaucanietgroene" mogelijk kuil			
13/34		felle "glaucanietgroene" mogelijk kuil			
14/13		lichtgrijs lemig zand met KER in vulling			
14/15		lichtgrijs lemig zand met sterke ijzerconcretie en lichte HK-spikkels			
14/23		bruinegrijs lemig zand met HK en KER in vulling			
14/28		bruingrijs tot donkergrijs lemig zand met HK en KER in vulling = paalkuil			
14/31		lichtgrijs lemig zand met sterke ijzerconcretie en lichte HK-spikkels			
14/36		blauwgrijs lemig zand met KER in vulling			
14/37		bruingrijs tot donkergrijs lemig zand met KER en dierlijk bot in vulling			
14/39		bruin tot beige zandig leem met bouwkeraamiek in vulling			
14/40		felle "glaucanietgroene" kuil			
14/41		felle "glaucanietgroene" kuil			
14/42		felle "glaucanietgroene" kuil met grote stukken dierenbot in vulling			
15/1		bruin tot donkerbruin lemig zand			
15/2		bruin lemig zand, uitloper van de "zonk" ?			
15/3		recente verstoring			
15/4		recente verstoring			
15/5		recente verstoring			
15/6		grijs lemig zand			
15/7		donkergrijs lemig zand met HK en KER in vulling = paalkuil			
15/8		donkergrijs lemig zand, HK in vulling, associatie met spoor 15/7			
15/11		donkergrijs lemig zand met KER in vulling			
15/20		blauwgrijs lemig zand met brokken HK in vulling			
16/1		vage vlek met HK en sporen van verhitting, handgemaakte KER en stukje			
		kwartsiet in mollengang naast spoor			
16/2		vage lichtbruine greppel, minder dan 2cm diep bewaard, goed zichtbaar bij			
		afgraven vlak			

17/1		donkergrijs lemig zand met veel HK in vulling			
17/2		lichtgrijs, mogelijk natuurlijk			
17/3		lichtgrijs, mogelijk natuurlijk			
17/4		lichtgrijs lemig zand			
17/5		lichtgrijs lemig zand, KER in vulling			
17/6		lichtgrijs lemig zand, KER in vulling			
17/7		lichtgrijs lemig zand, KER en resten van metalen voorwerp in vulling			
17/10		greppel in associatie met spoor 18/4			
17/14		bruingrijs lemig zand, afgerond rechthoekige kuil			
18/1		donkerbruin lemig zand, afgerond rechthoekige kuil			
18/2		paalkuil			
18/3		blauwgrijs lemig zand, HK en KER in vulling, ovale kuil			
18/4		bruingrijs lemig zand, greppel			
18/6		blauwgrijs lemig zand met HK-spikkels in vulling, kuil			

BIJLAGE02

Project	Ranst-Zevenbergen	Periode	september_2007	Auteur		Blad	
Projectcode	RAN-ZEV	Datum	25-10-2007	B. De Smaele			1
Vondstnr.	Spoornr.	Aantal	Vondstcategorie	Beschrijving			
M001	13/29	1	bodemstaal	bodemstaal met fossiele schelpen			
V001	14/28	1	KER	randscherf			
V002	11/22	1	MET	ijzeren nagel			
V003	14/3	2	KER	1 randscherf			
V004	13/losse vondst	3	KER	1 randscherf			
V005	13/10	1	KER				
V006	13/11	1	KER				
V007	17/4	1	KER				
V008	5/ploeglaag	1	KER				
V009	15/7	3	KER				
V010	13/32	1	NS	rolkei			
V011	13/32	17	KER				
V012	13/3	3	KER				
V013	11/18	1	KER				
V014	16/losse vondst	1	KER				
V015	16/losse vondst	1	NS	kwartsiet			
V016	13/4	2	KER				
V017	losse vondst bij spoor 17/10	1	KER				
V018	3/losse vondst	6	KER				
V019	1/losse vondst	2	KER	2 fragmenten van 1 randscherf			
V020	11/13	2	KER	1 grote versierde bodemscherf			
V021	13/15	4	KER	1 fijne randscherf			
M002	17/7	10	MET	zwaar gecorrodeerde fragmenten van 1 voorwerp			
V022	13/37	4	KER	1 besmeten, 1 groevenversiering			

V023	13/37	1	BOT	bekapt dierenbot
V024	14/39	1	BK	tegula, 4 x 9,5 x ?cm
V025	14/43	1	BOT	bekapt dierenbot
V026	14/43	1	KER	witbeige baksel, import
V027	13/29	18	BOT	dierenbot, waaronder 2 tanden
V028	13/29	2	NS	westeenfragment en silexchip
V029	13/29	15	KER	2 bodemfragmenten, 1 fragment dolium
V030	14/36	1	BOT	bekapt dierenbot
V031	14/36	2	NS	2 fragmenten silex, 1 verbrand
V032	14/36	21	KER	fragmenten met groevenversiering, besmijting, 4 randfragmenten
V033	14/42	10	BOT	dierenbot (ovocapridee en rund ?)
V034	14/42	1	NS	lijkt bewerkt
V035	14/42	1	KER	randscherf
V036	14/42	2	KER	2 randen, 1 late Ijzertijd
V037	13/2	1	KER	kamstrepversiering
V038	14/losse vondst	1	KER	heel fijne randscherf
V039	1/1	2	KER	
V040	13/12	8	KER	
V041	14/13	3	KER	heel dikwandig
V042	13/23	2	KER	
V043	15/11	2	KER	1 bodemscherf
V044	15/13	1	KER	
V045	13/13	3	KER	heel kleine fragmenten
V046	13/30	3	NS	ijzerzandsteen ? Lijkt bewerkt
V047	13/30	3	BOT	ovocapridee ? Bekapt !
V048	13/30	6	KER	1 met groevenversiering
V049	13/30	4	BK	versch. fragmenten, tegula ? 4 cm dik.

